

ЮРИЙ КУЗЬМІН

ДИМ ВОЄВОДИ МІХАЛА

ІСТОРИКО-
КРАЄЗНАВЧИЙ
НАРИС

Герба Рох II v. Колона

1755 р., в момент поділу величезного багатства коронного підстоля Станіслава Любомирського на окремі посагові частини, його чотири сини продали Тучинський ключ, куди входили Старий і Новий Тучин, Шубків і 9 фільварків, серадзькому воєводі Міхалу Валевському. Останній виклав за маєтності 600 тис. злотих.

Коротко (бо можна й значно ширше) зупинимось на історії та генеалогії цієї фамілії. Валевські герба Рох II v. Колона були родиною, дуже розгалуженою. Коріння її губиться в XIV ст. Родоначальником шляхетного сімейства вважається «Лешко з Валевичів (Валевиць)». Історичні хроніки засвідчують, що

1382 р. він брав участь у Великопольській конфедерації і навіть зафіксував це власноручним підписом.

Наприкінці XVI ст. виділились дві головні лінії роду. Започаткували їх у VII поколінні двоє синів Адама Миколи Валевського (помер 1587 р.), ельбласького каштеляна, одруженого з Ганною Фірлей, — Микола, володар Валевичів (Валевиць), ельбласький каштелян і нагельський староста, жонатий спочатку на Н. Дорповській, а потім — на Н. Падневській, і Петро (помер бл. 1605 р.), який узяв шлюб з Ядвігою Рембієвською.

Серадзький воєвода Міхал Валевський репрезентував XII покоління. Він був сином Мартина (помер 1789 р.), який походив з молодшої лінії. Мартин одружився спершу з Антоніною Магдалиною Шембек (померла 1744 р.), матір'ю воєводи Міхала, а після її смерті — з Марціаною Ромер (померла після 1761 р.). З часом молодша лінія розділилась на кілька гілок.

Герб Колона (Колюмна) -- фамільний герб усієї великої родини Валевських.

Спритний і меткий

Міхал Валевський (1735 - 1806) належав до людей, однаково спритних і метких як у політиці, так і у власних справах. Спочатку він був прихильником короля Станіслава Августа, пізніше, відчувши, звідки дує вітер, увійшов до складу Тарговицької конфедерації. Остання, як відомо, намагаючись ліквідувати реформи Чотирирічного сейму, звернулась за допомогою до російського царського уряду, котрий ввів до країни свої війська. В результаті цих дій відбувся другий поділ Польщі.

Коли в ряді воєводств 1794 р. спалахнуло повстання під орудою генерал-майора Т. Костюшка, деяких діячів Тарговицької конфедерації стратили. В силу вже згаданих спритності і меткості ця доля обминула Міхала Валевського, і він після розв'язки осів у Тучині, де облаштував чудову резиденцію. Сучасники зазначали, що прихисток воєводи в містечку був набагато обширнішим і коштовнішим, аніж це можна було зробити на ті гроші і майно, якими він володів. Тобто пан Міхал на описану пору утвердився на тучинських теренах дуже міцно. Цьому, як буде видно нижче, значною мірою посприяли його хороші стосунки з російською владою.

Як зі своєю першою дружиною Ядвігою Валевською, дочкою Юзефа і Марії Людвіки Валевської, спадкоємиці Валевичів (Валевиць), так і з другою, Ксаверою Турнянкою з Великопольщі, з котрою взяв шлюб після смерті першої, Міхал Валевський мав численне потомство. Третя дружина, Щесна з Михаловських, з якою, втім, серадзький воєвода швидко розлучився, потомства не залишила.

З трьох синів тучинського володаря Юзеф (помер 1813 р.) оженився на Марії Чацькій, Войцех — на Пракседі Машкевич, а Ієронім — на Цецилії Потоцькій (померла бл. 1865 р.), дочці тлумацького старости Єжи Міхала і його другої дружини Теклі з князів Яблоновських.

Найстарша дочка воєводи, Теодозія, спершу вийшла заміж за Яна Стецького з Межиріча Корецького, а після розлучення з ним — за князя Станіслава Яблоновського з Аннополя, якого, втім, теж покинула. Тереза взяла шлюб з Адамом Бежиньським, а наймолодша Кароліна — з графом Олександром Ходкевичем з Млинова.

Як і попередні тучинські володарі, Міхал Валевський не цурався меценатства і підтримував католицьку церкву. Свідчення цьому — зведення воєводою упродовж 1786 - 1796 рр. нової (після того, як стара згоріла) мурованої споруди парафіяльного костюлу святої Трійці і святого архангела Михайла в класицистичному архітектурному стилі, яка височить у селі й нині.

Даром родини Валевських стала також придорожня капличка, збудована наприкінці XVIII ст. на перехресті вулиць Широкої, Замкової і Лютеранської.

(Продовження. Поч. в №№ 22 - 23).